

י"ט כסלו ה'תשל"ב

הנחה פרטית בלתי מוגה

המדרש אומר על הפסוק "שקר החן והבל היופי" שזה נאמר על דורו של משה ודורו של יהושע. ולפי דעה אחרת, על דורו של חזקיהו מלך יהודה. והמלים "אשה יראת ה' היא תתהלל" נאמרו על דורו של רבי יהודה בן אילעאי, שהיה דור שעמד מול גזירות שמד קשות. אז היו "מתעטפים ששה אנשים בטלית אחת ולומדים תורה". או, כפי שהמדרש אומר, זה היה דור של גזירת היפך החיים.

והמדרש מסביר שהנקודה המשותפת לכל הדורות הללו היא דרגת ההתמסרות שלהם ללימוד התורה. בלימוד התורה ישנו אופן שנקרא בשם "חן", וישנו אופן בלימוד התורה שנקרא בשם "יופי", וישנו אופן שלישי בלימוד התורה, שנובע מ"יראת השם". ועל כך אומר המדרש ששני האופנים הראשונים הם "שקר" ו"הבל", והאופן השלישי ראוי לשבח, "תתהלל". ולכאורה, כיצד יכולים לומר כך ביחס ללימוד התורה בדורו של משה? הרי "משה קיבל תורה מסיני", וכל דורו נקרא בשם "דור דיעה"!

מוסבר על כך שבפסוק עצמו נאמרה הסיבה לכך שלימוד תורה באופן כזה מכונה "שקר" ו"הבל". זהו שקר בגלל שזה "חן" - הם למדו תורה מכיוון שהלימוד מצא חן בעיניהם - על משקל הכתוב "מצאתי חן לפניך". בדורו של משה, לימוד התורה היה באופן נפלא ביותר, עד כדי כך שחז"ל אומרים, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן". אבל היתה חסרה אצלם פעולת האדם ומאמציו. לימוד התורה אצלם היה מתוך התלהבות עצומה כזאת ובהצלחה עצומה כזאת, מכיוון שה"חן" היה מעורב בדבר; זה מצא חן בעיני השם, וכתוצאה מכך זה מצא חן גם בעיניהם. זה היה פלא אם הם לא היו מגיעים לאופן נעלה כזה של לימוד התורה!

כיצד אנחנו יכולים לדעת שגם אצל האדם זה נהיה אמת; שכל-כולו, מהפרט הראשון עד הפרט האחרון, ראשו, לבו וגם רגליו - הפכו כולם למציאות של תורה? אי אפשר לברר זאת כשלימוד התורה הוא במעמד ומצב של "חן", כפי שהיה בדורו של משה. משום שאז אין כל צורך שהאדם יכריח את עצמו ללמוד. ראשו, שמנהיג את כל הגוף כולו, מכריח אותו לעסוק בלהט בלימוד התורה ומכריח אותו שכל מציאותו תהיה התורה.

כך זה גם לגבי הפירוש השני במדרש - שזה נאמר על דורו של חזקיהו מלך יהודה. בתקופת מלכותו, לימוד התורה זכה לתפוצה גדולה. מסופר במסכת סנהדרין ששלחו אנשים ובדקו, ולא מצאו אז אף ילד או ילדה שלא היו בקיאים בהלכות טומאה וטהרה. אבל לומר שלימוד תורה כזה ראוי לשבח, "תתהלל" - זה בלתי אפשרי.

אפילו אי אפשר לומר שזה עניין של אמת, מכיוון שאיננו יודעים זאת; העניין לא נבדק. כל עוד העניין לא נבדק והוכח, אין לדעת כיצד זה ייראה בעת צרה. רק בדור מאוחר יותר, היה מעמד ומצב

פרשת בא

של "אשה יראת השם": יהודי שאין שום הסבר להתמסרות שלו - הוא לא רואה, רחמנא ליצלן, אלוקות; ככתוב בתהילים: "אבותינו סיפרו לנו", אבל אנחנו לא ראינו את הניסים, "אותותינו לא ראינו".

הוא נולד באותה מדינה, אביו גדל שם, הוא מעולם לא ראה חיים של תורה בגלוי, מעולם לא ראה שום עניין של תורה ומצוות שלא היה כרוך ברדיפות. לא היתה שום דרך מוצא, שום חישוב בדרך הטבע, להשתחרר מזה אי-פעם. זה היה המצב לפני 5 שנים, 10 שנים, ועל אחת כמה וכמה לפני 15 שנה, לפני 20 שנה, ולפני יובל שנים. 50 שנים נחשבים כמו נצח, "לעולם - לעולמו של יובל". ובמשך למעלה מחמישים שנה היה מעמד ומצב כזה. וכאמור, לא היה שום מוצא, שום חישוב שמקורו בצד הקדושה, שתימצא דרך להשתחרר מזה.

יהודים נשאלו: "מדוע? אתה רואה את ה'חן'?" "אותותינו לא ראינו" - הוא מוכרח לומר את האמת, הוא לא ראה ניסים. כשהוא יוצא לרחוב, הוא רואה "אוייב ומתנקם". נכנס הוא אפוא לביתו פנימה, אבל גם שם עליו להיזהר, שמא מצותתים מאחורי הכותל או מאחורי החלון. והוא לא יכול לבטוח באנשים שבאים לבקר בביתו, מחשש שמא יכריחו אותם לספר, והם לא יהיו מסוגלים לעמוד בניסיון. עד כדי כך, שהוא צריך להיזהר אפילו מאלה שחיים איתו תחת קורת גג אחת. שכן, הגמרא אומרת "אלמלי נגדוה", אם היו מענים אותם, אפילו את חנניה, מישאל ועזריה, איננו יודעים - הגמרא אומרת שכן יודעים - מה היה קורה אז.

למרות כל זאת, עונה היהודי שאין לו שום חישוב הגיוני. הוא לא רואה שום "חן", הוא לא רואה שום "יופי". הוא לא רואה שום שכר בעולם הזה עבור פעולותיו. והוא לא רואה שום שכר, רחמנא ליצלן, אפילו בעולם הבא, מכיוון שהוא יכול ללמוד תורה רק בשעה שאינה "לא יום ולא לילה". אחרת, הם יאסרו אותו יגזלו את הילד שלו, או יגרשו את הילד, וכולי וכולי. הוא לומד תורה - אין להשיג ספר, אין להשיג מלמד, לא קיימת ישיבה, אין שום דבר. וממילא הוא מבין שלימוד התורה שלו רחוק מלהיות מושלם.

האם הוא יאמר שהתורה שהוא לומד היא תורה יפה?! הוא מוכרח לומר את האמת; הוא לא רואה בזה שום יופי. וכאשר שואלים אותו: "אתה לא רואה בזה שום יופי, ואתה לא רואה בזה חן, לשם מה אתה מסכן את נפשך?" הוא עונה שאין לו שום הסבר, והוא גם לא מחפש שום הסבר - "את האלוקים אני ירא" - יש לו "יראת השם"!

אף על פי כן, אומר המדרש שלא זו בלבד שלימוד התורה הזה הוא הלימוד האמיתי, אלא יותר מזה: אלה שעומדים מסביבו משבחים ומהללים אותו תמיד. מתי נהיה התיקון והשלמות של לימוד התורה בדורו של משה ולימוד התורה בדורו של יהושע? מתי הם משיגים את השלמות שלהם? כשלעצמם, זה יכול להיות באופן של "שקר החן" ובאופן של "הבל היופי". אבל כשמגיע דור שנתון

פרשת בא

במצור ושביה, דור שבו לא נשאר כלום מלבד "יראת השם"; ביחס ליופי של התורה, הרי הם לא רואים ישיבה, לא רואים ראש ישיבה, לא רואים ספרי קודש, איש לא טופח על שכמם ואומר: "אתה הצלחת בלימודיך, אתה שאלת שאלה טובה, ענית תשובה טובה".

ואז רואים שמדובר ב"אשה יראת השם"; שהם לומדים תורה מבלי להתחשב בכל הקשיים. וזה מביא לחיזוק ולהיותם ראויים לשבח, "תתהלל" - של לומדי התורה בדורו של חזקיהו מלך יהודה וללימוד התורה בדורו של יהושע וזה אפילו מוסיף שלימות בלימוד התורה בדורו של משה.